

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Accvratam Qvæstionvm D. Thomæ, Ab LXXXIV. Vsqve ad finem: &
Disputationum de virtute Pœnitentiæ, De Clauibus, De Sacramentis
Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, De Purgatorio, Suffragiis & Indulgentiis,
expositionem complectens : Accesserunt Indices quinque: ... Postremus

Suárez, Francisco

[Köln], 1616

Sectio 2. Vtrum indulgentiæ forma stricto, vel fauorabili iure interpretanda
sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93815)

sequaturus est: nihilominus per se, & ex vi indulgentiæ, non videtur actus externus necessarius. Quæ difficultas maxime videtur in Pontifice, respectu sui ipsius, supposito quod possit sibi immediate & in particulari indulgentiam concedere, ut supra resoluitur: nam, ut sibi innotescat sua voluntas nullo indiget sensibili signo.

16. Nihilominus recedendum non est ab assertione posita, esset enim res noua, & præter communem sensum Theologorum & extra usum Ecclesiæ: in his autem supernaturalibus rebus non est facile aliquid huiusmodi asserendum, præsertim cum pendeat ex institutione, & ex modo potestatis concessæ, de quo nobis constare non potest, nisi Scriptura, vel traditione, aut doctrina Ecclesiæ. Iuxta quæ principia dicendum est potestatem ligandi, & soluendi ita esse Petro datam, ut in vniuersum per sensibiles actus exercenda sit: nam sicut Ecclesia militans visibilis est, ita illi datum est caput visibile, quod proportionato modo influat in membra corporis, & ideo, licet potestas illi data in se spiritualis sit, quia est ad effectus spirituales; tamen influere debet visibili, seu sensibili modo, ideoque nihil soluere, aut ligare potest, nisi medio aliquo signo sensibili. Unde, sicut propter hanc causam non extenditur ad inter-nos actus, nisi ut coniunctos aliquo modo exterioribus actibus, vel per illos manifestatos; ita & e conuerso nihil operari potest per actum mere interiore nisi in aliquem exteriorem prodeat. Denique, per se ac moraliter loquendo, hoc erat necessarium ad finem huius potestatis, & hoc satis est ut potestas ea lege, & modo fuerit concessa. Sicut autem cessante fine legis in particulari, non cessat lex, quia id est per accidens: ita etiam in præsentem, licet in aliquo particulari actu videatur cessare necessitas signi sensibilibis sumpta ex aliquo fine particulari; nihilominus non cessat necessitas institutionis & legis, sub qua data est talis potestas. Et hoc vno verbo difficultas cessat: nam si indulgentia est absolutio, debet esse non diuina tantum, aut Angelica, sed humana, & Ecclesiastica, & non solum in foro Dei, sed etiam in foro Ecclesiæ: & ideo, siue ad alios, siue etiam admittamus illam ad seipsum, dari debet humano & Ecclesiastico modo, atque adeo per sensibilia signa. Si vero indulgentia sit per modum suffragij, etiam requirit sensibilem actum, quia non est priuatum suffragium, sed auctoritate publica factum, ideoque requirit applicationem ex se publicam.

17. Indulgentia, possunt alia gratia variis modis concedi.

Regula pro illa a sepe mendat.

Posita ergo necessitate huius formæ, ad exactam eius intelligentiam est ulterius aduertendum, formam indulgentiæ interdum late sumi pro toto indulto, in quo talis indulgentia, vel iubilæus conceditur, quod sepe includit alias gratias & fauores præter indulgentiam, quæ per se ac formaliter consistit in absolutione à pœna; & ideo oportet hæc distinguere, & attente animaduertere quomodo alij fauores concedantur, id est, an solum concomitanter, vel in ordine ad indulgentiam. Nam, cum dantur priori modo, nihil omnino participant de indulgentia, quia nullam connexionem habent cum illa, nisi solum materiale, ratione eiusdem rescripti, vel repositi: quando vero conceduntur posteriori modo, tunc pendere possunt aliquo modo ab indulgentia, vel saltem à bona fide & animo lucrandi indulgentiam, ut in superioribus explicatum est, in concessione obtinendi absolutionem à casibus reseruatæ: & huiusmodi possunt esse alia, quæ non possunt hic in particulari tractari, sed ponderanda & expendenda sunt verba rescripti. Potest tamen hæc generalis regula, seu distinctio obseruari. Nam, si fauor conceditur ratione indulgentiæ iam obtentæ, & quacunque ratione impediatur, etiam absque culpa, aut mala fide, impeditur subsequens priuilegium, ut verbi gratia, si forma rescripti sit, *Quicumque talem*

indulgentiam consecutus fuerit, possit tempore interdicti in loco sacro sepeliri, vel aliquid simile: quia tunc indulgentia ponitur tanquam cõditio requisita ad alium fauorem, satis autem erit illam consequi in foro Ecclesiæ, id est fecisse diligentiam ab Ecclesia postulata ad talem indulgentiam. At vero si fauor antecedit indulgentiam, & propter illam conceditur, ut est absolutio à casibus reseruatæ, tunc sufficit bona fides, & intentio obtinendi indulgentiam, licet fortasse postea impediatur: quia prior effectus non potest pendere ex futuro euentu, ut patet in dicto exemplo de absolutione à casibus reseruatæ. Aliquando vero contingere potest, ut tale priuilegium & indulgentia simul concurrant, etiam si vnum propter aliud concedatur, ut v.g. si ad indulgentiam requiratur communicatio, & ratione illius statim decur, & ideo concedatur, ut propter lucrandam indulgentiam liceat communicare in loco interdicto. Tunc autem aduertere oportet, an ad talem indulgentiam sufficiat communicatio, vel si aliquod opus necessarium sit, iam fuerit executioni mandatum, tunc enim maxime licet uti tali priuilegio, quia pro eo casu conceditur. At vero, si erat aliud opus necessarium, ut ieiunium, verbi gratia, vel quid simile, & prætermisum fuit, iam non licet uti illo priuilegio, quia iam non potest indulgentia obtineri, neque bona fide intendi, seclusa ignorantia, quæ per accidens poterit excusare. Et per hæc possunt facile multa similia iudicari.

Tandem circa ipsam propriam indulgentiæ formam, quia conditionata est (loquimur enim secundum communem usum) oportet duo distinguere, scilicet iniunctionem operis, & concessionem remissionis. Primum continetur in illis verbis: *Qui hoc vel illud fecerit, &c.* Secundum autem in illis: *Hoc vel illud consequatur, vel aliis similibus: & in his posterioribus consistit propria, & quasi substantiua forma indulgentiæ. Priora vero magis spectant ad dispositionem, vel causam indulgentiæ, vel interdum ad faciendum tempus, pro quo conceditur. In illis vero est attente considerandum, an reuera pertineant ad opus requisitum ad indulgentiam, vel potius ad limitandam indulgentiam: aliquando enim esse potest in hoc ambiguitas, & sic sensus valde diuersus. Ut cum in indulgentia continetur illa particula, *Commissis, & confessis*: potest referri ad personas, & sic pertinere ad causam & dispositionem necessariam ad indulgentiam: vel potest referri ad peccata, quorum pœna per indulgentiam remittitur, & sic spectat ad substantiam formæ indulgentiæ, potestque limitare illam iuxta rigorosam significationem illorum verborum, & multorum expositionem. Statim vero occurrebant hic varix quæstiones ad intelligentiam huius formæ quoad vitamque partem eius necessariam. Est enim certum, huiusmodi formam debere esse sufficienter determinatam, præsertim quoad posteriorem partem, seu quoad effectum indulgentiæ: nam, si in hoc esset forma indeterminate, nulla fieret concessio, ut si diceretur, *consequatur indulgentiam, vel quid simile, quia effectus in re non potest concedi nisi determinatus* ex vi autem illorum verborum nihil determinatum fieri potest: & ideo semper additur aliquid quo declaratur, talem indulgentiam, aut esse integram, aut alicuius certæ partis. Sunt autem in usu varij termini, quibus solet hæc determinatio fieri, de quibus dici hic poterat: sed illa dubia tractata sunt supra Disputatione I. de hac materia, & in sequenti sect. aliquid attingemus.*

SECTIO II.

Utrum indulgentiæ forma stricto, vel fauorabilius interpretanda sit.

Contin.

Prima opinio.

Innocent. Hostiens.

Nauarr.

Baldw.

Cordub.

Regula Cancellaria.

Secunda opinio. Gloss. Syluest. Angel. Cordub.

Contingit saepe ambigua esse verba, quibus vel quantitas indulgentiae determinatur, vel opus ad illam consequendam exigitur, vel privilegium aliquod illius gratia conceditur: & ideo oportet generalem regulam statuere de modo interpretandi talia verba ample, vel stricte, quoniam ad haec duo membra fere tota ambiguitas reuocatur. Et ita ex illo principio fere omnes quaestiones de his formis occurrentes definiendae sunt. Est igitur multorum sententia, indulgentiam interpretandam esse secundum strictum ius. Ita sumitur ex Innocentio, & Hostiens. in cap. Licet, de Translat. Episcop. & Glossa in Regula Cancellariae 56. quam refert, & sequitur Nauarrus in comment. de indulgentiis notab. 9. num. octauo & nono. Tenet Paludanus in 4. distinctione vigesima, quaestione quart. articulo tertio & Bald. in sua Margarita, verb. Indulgentia, & in l. Humanitatis. C. de Impuberum & aliis substitutionibus, quem refert Corduba addens etiam Angelum, verb. Indulgentia, sed falso.

Fundamentum esse debet, quia, licet indulgentia videatur fauor respectu eius, cui conceditur, tamen simpliciter est res odiosa, ideoque restringenda. Quod in primis probatur ex usu Ecclesiae: nam hac de causa in cap. Cum ex eo, de Poenit. & remiss. facta est magna restrictio indulgentiarum: & additur ratio, quia per nimiam indulgentiam poenitentialis satisfactio enervatur, propter hanc ergo causam inter odia computanda est. Item hunc esse styulum Curiae & mentem Pontificis, colligit Nauarrus ex variis regulis Cancellariae. Nam indulgentia absolute concessa alicui Ecclesiae pro tali festo in singulis annis, restringitur ad viginti annos, etiam si simpliciter pro singulis annis concedatur, iuxta regulam 57. vel etiam ad duos, vel tres, aut quatuor annos, iuxta diuersas formulas respondendi Pontificum, iuxta reg. 59. & indulgentia concessa alicui loco, qui aliam habebat, nulla est, si in imputatione posterioris nulla facta est mentio prioris, regula 58. quae omnia pertinent ad limitationem, & restrictionem. Ergo signum est in praxi Ecclesiae indulgentiam reputari rem odiosam & restringendam. Secundo ostenditur ratione, quia omnis dispensatio in communi iure odiosa est, multoque magis si sit in iure diuino: sed indulgentia continet dispensationem in diuino iure, ut supra probatum est: pertinet ergo ad materiam odiosam. Maior probatur à Nauarro ex capit. 1. & 2. de filiis presbyter. in 6. quae parum probant: quia in 2. nihil de hac re agitur: in primo vero non dispensatio illegitimi ad habendum beneficium, sed pluralitas beneficiorum odiosa dicitur. Nihilominus tamen ex natura rei propositio illa ostendi potest, quia partem discedare à toto in communi obseruatione legis odiosum est: sed hoc fit per dispensationem: ergo dispensatio ex se res odiosa est. Item hac ratione si fiat sine causa legitima aut male conceditur, aut etiam est irrita, saltem si attingat diuinum ius. Denique per dispensationes relaxantur iura, & paulatim remittitur rigor disciplinae, est ergo ex suo genere res odiosa. Quae omnia maxime locum habent in dispensatione indulgentiarum, tum quia per eam dispensatur alicui (ut sic dicam) ad soluendum alterius debitum: tum etiam quia ex parte derogatur ius diuinum, ut supra declaratum est, propter quod requiritur causa, & cum tanto rigore, ut petatur proportionata. Tum denique quia satisfactio poenitentialis, & rigor disciplinae Ecclesiasticae facile enervari potest occasione indulgentiarum, iuxta c. Cum ex eo, de Poenit. & remiss.

Nihilominus est secunda sententia affirmans indulgentiam esse favorabilem, ideoque amplissimo iure interpretandam. Ita sentit Glossa in Clem. vnica. de Reliq. & venerat. sanct. verb. Confessi. & tenet Syluest. verb. Indulgentia nu. 8. in fin. & n. 20. & 22. & Ang. n. 2. & inclinatur etiam Corduba q. 19. d. 1. contra 4. conclusionem. Fundamentum est, quia indulgentia

Fr. Suarez, tom. 4.

est beneficium Principis, & ideo latissime interpretandum, quando sine prauidicio, tertij fieri potest, iuxta cap. Olim, de Verb. significatione, & l. vlt. ff. de Constitutionibus Principum, de quo vide totum i. commun. opin. loc. 2. tit. 1. c. 1. in fin. & tit. 4. c. 1. Secundo, quia est opus charitatis & misericordiae afferens commodum ei cui conceditur, & reuera nulli inferens nocumentum: quia Deo fit integra solutio, & licet fiat ex satisfactionibus Christi, tamen non sine commissione & potestate ab ipso data, & thesaurus eius non propterea minuitur, quia semper manet infinitus: nec denique Ecclesia laeditur, nam potius per hanc remissionem purior, & quodammodo Deo gratior in suis membris efficitur.

Lubrica quaestionis resolutio, data distinctione sit clara.

Resolutio huius quaestionis lubrica est, quia reuera indulgentia medium quoddam tenere videtur inter odium & fauorem: nam directe spectata ex materia, & respectu personae cui donatur, est fauor & liberalitas: sub alio vero respectu habet, nescio quid odij, maxime propter periculum multiplicandi indiscretas indulgentias, & enervandi satisfactiones poenitentialis. Et ideo Doctores ambigue loquuntur utrunque de indulgentiis afirmando prout occasio vel materia, de qua disputant, postulat, suaeque opinioni magis congruere videtur. Mihi vero distinctione vtendum occurrit, ut aliquid firmum & constans dicere possimus. Aliud est enim, loqui de potestate concedendi indulgentias, aliud, de actuali concessione illarum.

Et dicendum est primo, potestatem concedendi indulgentias stricte esse interpretandam. Hoc mihi probant argumenta adducta pro priori opinione. Et declaratur amplius: nam si haec potestas consideretur quatenus est in Summo Pontifice, licet eam fateamur esse amplissimam, quae in suo genere esse potest, tamen eam semper restringimus quantum ratio iustitiae commutativae, & legalis postulat: & ideo dicimus non esse potestatem meri & mixti imperij, quae nullis legibus subiecta sit, & pro solo arbitrio habentis illam operari possit: sed quae requirat causam legitimam, etiam ad valorem sui actus, &c. Et hoc etiam optime confirmat illa generalis ratio, quod potestas dispensandi in iure diuino restringenda est, quoad fieri possit, nec sine magna causa & euidenti necessitate sit admittenda, ut patet de potestate dispensandi in votis, iuramentis, & in aliquibus sacramentorum ritibus, ut in superioribus attingimus, & specialiter agentes de ministerio Confirmationis: ergo in praesenti eodem proportionali modo iudicandum est. Si vero consideremus hanc potestatem, prout est in Episcopis, sic manifestum est secundum strictum ius, non solum diuinum naturale, prout potestas Summi Pontificis, sed etiam positium Ecclesiasticum esse regulandam: quia neque aliud, neque alio modo possunt, quam iure illis permissum est. Denique, si haec potestas consideretur, ut delegata, etiam stricto iure interpretanda est, quantum spectat ad naturam ipsius potestatis. Quod a fortiori patet: quia si in ipso delegante est huiusmodi, multo magis in delegato. Quantum ad delegationem autem ipsam, videri potest potius ample interpretanda iuxta ea quae statim dicemus: quia est fauor & beneficium Principis. Tamen aliunde videtur stricte interpretanda etiam ipsa delegatio: tum quia nimia potestas, etiam in delegato, est aliquo modo odiosa, & onerosa ipsi Principi, & ideo, nisi clarissime eam concedat, non videtur ab ipso intentata. Tum etiam, quia in praesenti materia, delegatio huius potestatis parere solet abusus indiscretarum & superfluarum indulgentiarum, argumento dicti ca. Cuius

Potestatem concedendi indulgentias stricte interpretanda est.

Q99 3 6X 609

ex eo ideo in superioribus in aliquibus casibus delegationes has Aristote interpretadas censuimus: & regulariter loquendo, ita esse faciendum iudicamus, quāuis semper tenenda sit verborum proprietates, & non nimium scrupulose in aliquod extremum declinandum.

Habentem
hanc potestatem
moderate ea dicitur
viti.

Conc. Trid.

Atque hinc consequenter infero, cum, qui habet hanc potestatem, moderate debere illa uti, potius ad rigorem & strictum ius inclinando, quam ad relaxationem. Hoc etiam mihi probant motiua prioris sententiae & cap. Cum ex eo, & alia decreta Pontificia saepe citata, quae postulant magnā discretionē & considerationem in concedendis indulgentiis. Sūtque ad idem grauisima verba Concil. Tridentini decreto de indulgentiis sess. 25. in fine. Vbi post commendatam potestatem concedendi indulgentias, subdit, *In his tamen concedendis moderationem iuxta vererem & probatam Ecclesiae consuetudinem abhiberi cupis (scilicet sancta synodus) ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina eneruetur.* Deinde vsus potestatis proportionatissus esse debet naturae & conditioni talis potestatis: haec autem potestas talis est, vt limitanda potius sit, quam extendenda: ergo etiam vsus eius natura sua postulat dictam animaduersionem. Potestque hoc explicari in 6. §. Ille vero, nam pluralitas beneficiorum, quia exorbitans est, & odiosa, ideo potestas dispensandi in illa stricte interpretanda est, iuxta cap. 1. §. Ille vero, de Filiis praeb. in 6. idemque a fortiori dicendum est de potestate dispensandi in resistētia Episcopi, vel Parochi, & similibus ex quo recte inferitur, habentes huiusmodi potestatem, cū magna moderatione & circumspectione debere illa uti: sic ergo in praesenti sentiendum est. Vnde fit, aliquando posse peccare grauius, qui talem potestatem habet, indiscrete illa vtēdo, non solum quādo vltra potestatem facit; quod manifestum est: sed etiā inconsiderate plures indulgentias praeter communem vtilitatem cōcedendo. Quod expresse docuit D. Thom. in 4. dist. 20. quaest. 1. artic. 3. quaest. 2. ad 1.

D. Thom.

Denuncians
indiscretas
indulgentias
aut illas ex
rebus quali-
ter peccat.

Vnde a fortiori sequitur (vt hoc obiter dicamus) longe grauius peccare ministros seu denunciatores indulgentiarum, qui, cum nullam habeant potestatem concedendi indulgentias, non solum indiscrete, sed etiam infideliter eas annunciant, vltra veritatem eas extendendo turpis lucri gratia: quod est graue sacrilegium, & perniciosum mendacium. Et ideo religiosi specialiter prohibitum est in Clement. Religiosis, de priuilegiis, ne indulgentias pronuncient indiscretas, vbi glossa declarat, id est, non concessas, iuxta Clement. 2. de Pœnit. & remiss. vbi huiusmodi abusus iterum prohibetur, & remedia contra illos adhibentur; nulla tamen poena ipso facto incurrēda propter hanc culpam imponitur, sed Episcopis & Praelatis religiosorum respectiue praecipitur, vt grauius in huiusmodi quaestores, & deceptores animaduertant, Et quāuis in priori Clem. ad religiosos dicatur. *Praecipimus in virtute sanctae obedientiae, & sub interminatione maledictionis aeternae: tamen illa verba non continent ipso facto aliquam censuram, sed ad summum collaminantur ferendā, vt inferius in materia de Censuris latius dicemus.* Non solum autem fallae indulgentiae indiscretae dicuntur, sed etiam dubiae, vt Syluest. Angel. & alij recte adnotarunt, & ex vi ipsius vocis satis constat, & colligitur ex cap. Cum ex eo, & Clement. 2. de Pœnit. & remiss. quatenus vetant aliquid huiusmodi populo proponere, praeter id, quod in veris literis Apostolicis, vel diocesanis continetur. Vbi glossa recte adiungit, *quia in talibus diligens inquisitio faciēda est.* Addunt vero praedicti auctores, eiusdem esse culpae praedicare indulgentias, in quibus concedendis Superior indiscrete se gerit, huiusmodi potestatem excellit, & Syluest. citat glossam dicti Clement. 1. de Priuilegiis. Sed reuera non dicit. Sunt tamen in ea sententia Cardinalis, & alij, quos

Syluest.
Angel.

Gloss.

Angelus refert. Videreturque consentanea rationi, quia illud est cooperari peccato alterius, & in re ipsa est falsam indulgentiam praedicare. Hoc autem vltimum solum habet locum quando concessio ipsa manifeste & sine vlla dubitatione iniusta, vel inualida est: alioquin in re dubia potest inferior deponere conscientiam suam, & pro actu Praelati praesumere.

Concessionem indulgentiae intra latitudinem potestatis concedentis latissime interpretandam esse.

Vltimo dicendum est, concessionem indulgentiae, si de potestate conficitur, intra eius latitudinē amplissime esse interpretandam, quantum veritas & proprietates verborum patiat. Hoc probant motiua posterioris sententiae: explicaturque in hunc modum (quod fortasse vlti esse poterit ad alia priuilegia explicanda) Nam ad concedendam indulgentiam duo concurrunt ex parte dantis, potestas scilicet, & voluntas: quāuis ergo potestas stricte interpretanda sit: voluntas nihilominus quantum sub tali potestate valet, ample est interpretanda, tū quia quatenus indulgentia a voluntate manat, sic habet rationem beneficij, fauoris, &c. sub quibus rationibus non est dubium quin ei debeatur ampliatio: tū etiam, quia habere potestatem non est in voluntate eius cui datur, sed eius qui illam dat: vsus autem talis potestatis pendet ex voluntate habentis illam, & in eo ostendit benignitatem & liberalitatem suam: ergo talis voluntas ample interpretanda est. Itaque (vt resolutio clarius intelligatur) quādo incidit dubitatio de sensu alicuius indulgentiae, aut dubitatio extenditur ad potestatem ipsam, quia nimirum in vno sensu indulgentia est certa, in alio vero antinualida, aut dubia in valore, vel saltem in prudenti moderatione & concessione: & tunc est indulgentia stricte interpretanda, Aut dubitatio versatur solum circa quantitatem, conditionem, aut durationē indulgentiae, quae in vtroque sensu & prudens & valida & certa esse potest; & tunc dicimus indulgentiam esse ample interpretandam, quia iam non agitur de potestate, sed de voluntate, cui nullum ius repugnat, cum vtroque modo commensuratur potestati etiam recte rationi regulata.

Atque ita cessant fundamenta contrariae sententiae, si contra hanc assertionem obiciantur. Nam iura, quae videntur indulgentias restringere, de potestate maxime loquuntur, & ideo solum probant illam esse restringendam, quia in obiecto eius aliquid odij includitur, & rari sunt, qui potestate accepta indiscrete vtantur. Exempla vero, quae Nauarr. inducit, potius probare possunt concessionem indulgentiae in ordine, ad voluntatem concedentis ample esse interpretandam. Nam, quia verba illa simpliciter prolata, perpetuitatem significare videbantur, & ita interpretanda fuissent, nisi vel specialiter vel generaliter fuisset eorum vsus limitatus; ideo necessarium fuit, illas generales regulas statuerent, quibus positae indulgentias illas stricte interpretamur, non quia generaliter indulgentiae stricto iure interpretandae sunt, sed quia iam sunt ipso iure restrictae: nunquam enim tam ampla debet esse interpretatio, vt iure repugnet; quia hoc repugnat voluntati Principis, quae per ipsum ius declaratur. Propter quod etiam priuilegia, quatenus a iure communi exorbitant, stricte intelliguntur, iuxta textum cum Gloss. & Doctoribus in c. Licet, extra de Trāslat. Episcop. Et ob eandem causam, ampliatio nunquam debet esse tanta, vt excedat proprietatem verborum, quia haec non esset interpretatio, sed additio. Ex quo facile etiā respondetur ad rationem, vel distinctionem datam ad dispensationē applicando vel negādo dispensationē

Enadama
tu Prima
sententia,
quatenus
contra pri-
uilegium
sententiam
praedictam
faciunt.

ad odium pertinere: nam, licet excessus seu abusus sit odiosus, tamen dispensatio ipsa, per se loquendo, maxime necessaria est, & simpliciter est favor, & beneficium. Incommoda vero dispensationum, quae ibi numerantur, ex abusu sequuntur, non ex legitimis dispensationibus: idemque de indulgentiis dicimus. Quia propter cessat omnia, si ampla interpretatio intra limites à nobis positos contineatur.

10
Corollarium.

Ex quo tandem inferitur, cum in forma indulgentiae regulariter duo contineantur, impositio alicuius oneris, & concessio alicuius remissionis; prior rem partem, stricte interpretandam esse, posteriorē vero large. Hæc posterior pars iam conitat ex dictis. Ratio vero prioris ex posteriori noscitur, nam limitatio oneris est amplificatio remissionis: nam eadem remissio maior est, respectu eius, qui minorem, quam alterius, qui maiorem exhibet satisfactionem. Semper tamen observare oportet limitationes positas, tam de proprietate verborum, quam de iustitia & certitudine indulgentiae. Atque hæc regula in hoc sensu intellecta, vti sumus in superioribus, ad explicandas varias formulas & particulas, quæ addi solent in formis indulgentiarum, De iniunctis penitentis, contritis & confessis seu de quibus contritus & confessus est. Et simili modo expediri possunt alia dubia, quæ frequenter incidunt, neque possunt hic specialitè tractari.

SECTIO III.

Utrum forma indulgentiae tantum valeat quantum sonat.

1
Prima opinio.

Questio hæc, sub his verbis proponitur ab antiquis Doctoribus, & ideo eam retinimus. Sensus autē est, an verba formæ totum illum effectum conferant, quem ex vi suæ significationis promittunt. Circa quam, duo sunt extrema vitanda. Primum est, eorum qui putant, semper hæc verba efficere totum quod significant, neque esse subintelligendam aliquam conditionem, ob cuius defectum possit talis formæ efficacitas impediri, nisi in ipsa forma expressa sit conditio. Ita opinati sunt, qui nullam causam ad valorem indulgentiæ requirebant: sed horum fundamentum euersum iam est. Ita etiam existimant alij, qui licet causam fateantur necessariam, putant tamen nunquam deesse posse, si absolute concedat Pontifex talem indulgentiam, hoc vel illud facienti. Quorum fundamentum est, quia alioqui Pontifices aut fideles deciperent absolute promittendo, quod solum sub conditione occulta & non explicata conferre possunt, vel saltem temere vt certum promitterent, quod valde incertum est, quod nec auctoritati Pontificum, nec communi sensui fidelium consentaneum est.

2
Aliqua conditio requiritur ad valorem indulgentiæ, quæ non semper in ea explicatur.

Hic vero dicendi modus, habet quidem pietatis speciem non tamen solidum fundamentum veritatis. Certum enim est, aliquam esse conditionem requisitam ad valorem & effectum indulgentiæ, quæ non semper in ea explicatur, neque iustam & piam causam, quia non oportet vt hanc semper declarat Pontifex, sufficit enim quod eam intentione concipiat. Similiter ad valorem totius indulgentiæ, proportionata causa necessaria est, quam nunquam Pontifex in actu signato, vt sic dicam, declarat, id est asserendo causam esse proportionatam: sed ad summum causam motivam proponit & non semper adequatam. Et præterea, quanvis Pontifex expresse declararet se moveri propter talem causam, quam reputat sufficientem ad tantam indulgentiam concedendam, non esset infallibile vel causam esse talem, vel (quod consequens est) totam indulgentiam esse validam. Quia talis declaratio Pontificis, non est de doctrina ad fidem pertinente, sed

Non est infallibile. Papatam semper indulgentiam concedere ex sufficienti causa.

A de quodam facto particulari, quod ad prudentiam spectat, in qua Pontifex non habet infallibilem assistentiam Spiritus sancti, sed in his tantum, quæ ad doctrinam fidei, & morum spectant, iuxta illud Lucæ 22. Ego rogavi pro te Petre, vt non desiciat fides tua: Ergo nunquam potest non subesse tacita conditio de iustitia & æquitate cause in re ipsa. Quod patet à simili, ex dispensatione voti, quia licet Papa absolute dispense, si tamen non intercedit causa sufficientis, dispensatio non est valida: vnde semper subintelligitur illa tacita conditio, si causa subsistat, vel potius supponitur, & per causalem propositionem melius explicatur, scilicet, quia subest. Et simili modo, quanvis Pontifex existimet aut declaret talem causam subesse, nihilominus decipi potest, quia quoad hoc, prudentia, & estimatione humana gubernatur, possitque etiam humano affectu moveri. Idem ergo est in indulgentiarum dispensatione.

Luc. 22.
Non est infallibile a dispensatione voti semper esse valida.

B Neque vero ex tali errore facti, si fortasse contingat, sequitur inconueniens alicuius momenti, quia licet fideles non consequantur effectum indulgentiæ, bene merentur coram Deo, & potest bona eorum fides ad hoc conferre, vt ea de causa, fortasse aliquod pium opus faciant, quod alias non essent facturi. Et hanc ob causam aliqui antiqui cum Altitiodor. non dubitarunt ita loqui, vt dicerent amplas indulgentias esse pias fraudes fidelium, dummodo fraus non in malam partem, neque eum deformitate accipiatur. Sed absurda est illa locutio, & propter illam vitandam auctores huius sententiæ in illud extremum declinarunt: sed non erat necessarium: quia nullum genus fraudis, imò neque astutiæ aut calliditatis est, simpliciter profertur sententiam, præceptum, dispensationem, & alia huiusmodi, quæ causam requirunt, non explicando causam, sed illam supponendo, quia talis actio natura sua illam supponit, vt recte fiat. Ergo, quanvis Pontifex absolute concedat indulgentiam, non propterea significat sine proportionata causa illam esse validam, sed potius prætere se implicite per talem actionem affirmat talem causam subesse. Quod si fortasse rudiores fideles id non apprehendunt aut intelligunt, non refert. Neque illa dici potest pia fraus, minusque absurde diceretur pia ignorantia: quia & pia de indulgentia existimationem non impedit, & contingere potest vt iuuet: quia est occasio faciendi tale opus pium, quod alias non fieret. Deceptio autem ex parte concedentis indulgentiam nullo modo dici potest: præsertim si ille bona fide procedat iuxta ea quæ dicimus.

Altitiodor. locutio reprehenditur.

C Est igitur secunda sententia quorundam Theologorum, qui non solum generatim & in abstracto, vt sic dicam, condemnant indiscretas & superfluas indulgentias, sed etiam nimiam licentiam Prælatos Ecclesiæ reprehendunt, ac si illas concederent. Pro hac sententia citari solet Bonau. d. 20. quæst. 6. sed ibi nihil loquitur de facto, sed de iure, recteque explicat necessitatem causæ legitimæ ad valorem indulgentiæ. Illo ergo modo excessisse videtur Gerson. 2. p. tract. de Indulgentiis, considerat. 8. alias Alphab. 34. lit. A. dicens, Solus Papa Christus potest illam tot dierum & annorum mille millium indulgentiam concedere: qualis posita reperitur in diuersis concessionibus Summorum Pontificum, vel aliorum sub variis temporibus, locis & causis. Deinde vero subdit talem indulgentiæ formam fortasse fuisse consistam à quæstiosis. Idem in consider. 10. & in Opus. de absolutione sacramentali Alphab. 33. lit. K. In prioribus vero Opus. consider. 9. videtur significare non esse infallibile, formam indulgentiæ operari quantum sonat, etiam sustinente causa legitima, sed solum esse de hoc estimatione bonæ fidei, & probabilem coniecturam: quia semper subest illa conditio, Nisi Christus illam reprobet. Possimus tamen hunc postremum

Secunda opinio.
Bonau.
Gerson re. reprehenditur.